

VADY PODANIA a poučovacia povinnosť súdu v súvislosti s ich odstraňovaním

§ 5

(1) Súdny poskytuje pri plnení svojich úloh účastníkom v občianskom súdnom konaní poučenie o ich procesných právach a povinnostiach.

(2) Súdny povinnosť podľa odseku 1 nemá, ak je účastník v občianskom súdnom konaní zastúpený advokátom.

Komentár k § 5

Podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky **každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.**

K forme právnej pomoci zaraďujeme aj poučovaciu povinnosť súdu v občianskom súdnom konaní. Zákon súdom ukladá, aby pri plnení svojich úloh účastníkov poučovali. Podľa § 2 písm. a) zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov pri výkone súdnictva súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci podľa predpisov o občianskom súdnom konaní. Ďalšie úlohy majú súdy v správnom súdnictve a v iných formách verejného súdnictva.

Poučenie sa poskytuje účastníkom (ich zástupcom, ak nie sú advokátmi) vrátane vedľajších účastníkov (§ 93 ods. 4 OSP). K účastníkom radíme aj účastníkov pre určitý úsek konania, napríklad svedkov, znalcov a osoby, ktorým sa uložila povinnosť pri dokazovaní. Iným osobám sa poučenie neposkytuje, aj keď im môžu vzniknúť procesné práva alebo procesné povinnosti (napr. verejnosti na pojednávaní).

Obsahom poučenia je **poučenie o procesných právach a procesných povinnostiach**. Procesné práva a povinnosti sú obsahom procesnoprávných vzťahov, ktoré vznikajú po začatí občianskeho súdneho konania, výnimočne aj v konaní o činnosti súdu pred začatím konania podľa druhej časti Občianskeho súdneho poriadku. Ide o množstvo práv a povinností s nerovnakým významom pre postup súdu a účastníkov v konaní. Poučovacia povinnosť sa týka najmä tých procesných práv a povinností, ktorých využitie (realizácia) alebo splnenie (rešpektovanie) má základný význam pre kvalitu zabezpečenia a realizácie

základného práva na súdnu ochranu. Z tohto dôvodu má poučovacia povinnosť základný zmysel pri začatí občianskeho súdneho konania, pri zmenách jeho predmetu a účastníkov, pri skúmaní procesných podmienok a napokon aj pred rozhodnutím súdu o veci. Prax najvyššieho súdu preto trvá na poučení o náležitostiach žaloby, o správnej formulácii návrhu na rozhodnutí vo veci samej a v priebehu konania aj na takom poučení, ktoré účastníkovi umožní pokračovanie v konaní a dosiahnutie rozhodnutia v merite veci.

O právach a povinnostiach, ktoré pre účastníka vyplývajú z hmotného práva, súd nepoučuje. Tieto práva a povinnosti určujú vecnú legitimáciu účastníka a tá sa prejaví až vo výsledku sporu. V tejto súvislosti vzniká otázka poučenia účastníka o formulácii takej žalobnej žiadosti, ktorá má oporu nielen v procesných predpisoch upravujúcich nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí, ale aj v hmotnom práve. Žalobná žiadosť (petit) je náležitosťou žaloby a jej formulovanie je procesnou povinnosťou účastníka. Z tohto hľadiska je súd povinný poučiť účastníka o správnom znení petitu. Poučenie má však obmedzenie v tom, že obsahuje iba upozornenie, že žalobná žiadosť nemá oporu v hmotnom práve, prípadne neumožňuje nútený výkon, ak sa uložená povinnosť nesplní dobrovoľne.

Optimálne plnenie poučovacej povinnosti vyžaduje materiálne chápanie tejto povinnosti súdu a súčasne aj odmietnutie prílišného formalizmu pri plnení manudukčnej povinnosti súdu. Tieto dve základné pravidlá umožnia súdu vyhnúť sa všetkým extrémom pri plnení poučovacej povinnosti bez toho, aby sa chybným plnením tejto povinnosti narušili ústavné základy práva na súdnu ochranu. Tieto pravidlá znamenajú, že rozsah a kvalitu plnenia poučovacej povinnosti vnímame vždy konkrétne a so zreteľom na prejednávajú a rozhodovanú vec, ktorá nemôže byť charakterizovaná hmotným právom, ale potrebou upozorniť účastníka na jeho procesné práva a povinnosti bez ohľadu na to, podľa akého hmotného práva sa jeho nárok posudzuje alebo môže posudzovať.

Spôsob plnenia poučovacej povinnosti musí rešpektovať ústavný princíp rovnosti účastníkov, nestrannosť súdu a zákaz prejedikovania názoru súdu. Tieto tri požiadavky spolu súvisia a ich rešpektovanie je výsledkom náležitého zhodnotenia situácie sudcom pred poskytnutím poučenia o procesných právach a povinnostiach niektorému účastníkovi. Obsah týchto požiadaviek je jasný a definovaný nielen v zákonoch, ale aj v justičnej praxi, a preto bude len vecou konkrétnej situácie, ako sa sudca vyrovná nielen s plnením poučovacej povinnosti,

ale aj s nevyhnutnosťou postupovať nestranne a bez narušenia procesnej rovnováhy medzi účastníkmi, prípadne predčasného uvedenia jeho názoru na meritum prípadu.

Ustanovenie § 5 OSP je všeobecným základom pre poučovanie v občianskom súdnom konaní. Toto ustanovenie sa nepoužije vtedy, ak zákon (Občiansky súdny poriadok, ale aj iné zákony upravujúce druhy civilného procesu) upravuje poučovaciu povinnosť buď výslovne, alebo aspoň v kontexte ustanovenia. Niekedy sa hovorí o konkretizácii poučovacej povinnosti, najmä vo vzťahu k § 43 a obdobným ustanoveniam - § 79, § 120 os. 4, § 213 ods. 2 OSP (nejde o konkretizáciu, ale o osobitné náležitosti poučenie). Vzťah § 5 k iným ustanoveniam, z ktorých sa vyvodzuje poučovacia povinnosť súdu, je vzťahom špeciálnej normy k všeobecnej norme, ktoré nemožno používať komplementárne. Špeciálna norma Občianskeho súdneho poriadku, ktorá upravuje určitý druh manuálnej povinnosti súdu, vylučuje použitie § 5. Z toho vyvodzujeme, že § 5 sa vzťahuje na poučenie o takých procesných právach a povinnostiach, o ktorých súd nemusí poučovať podľa osobitných ustanovení. Ďalším príkladom je znenie § 30, kde sa účastník poučuje o možnosti žiadať o zástupcu z radov advokátov.

Tento záver má význam aj pre § 5 ods. 2.

§ 43

(1) Sudca alebo poverený zamestnanec súdu uznesením vyzve účastníka, aby nesprávne, neúplné alebo nezrozumiteľné podanie doplnil alebo opravil v lehote, ktorú určí, ktorá nemôže byť kratšia ako desať dní. V uznesení uvedie, ako treba opravu alebo doplnenie vykonať. Ak ide o podanie, ktoré by mohlo byť podľa svojho obsahu návrhom na začatie konania, odošle súd uznesenie do 60 dní od doručenia takéhoto podania.

(2) Ak účastník v lehote podľa odseku 1 podanie neopraví alebo nedoplní a pre uvedený nedostatok nemožno v konaní pokračovať, súd odmietne podanie, ktoré by mohlo byť podľa svojho obsahu návrhom na začatie konania. Ak bolo podanie doplnené alebo opravené v celom rozsahu v súlade s uznesením podľa odseku 1 najneskôr do uplynutia lehoty na podanie odvolania proti uzneseniu o odmietnutí podania, o odvolaní proti tomuto uzneseniu môže podľa § 210a rozhodnúť súd, ktorý ho vydal.

(3) Na iné podanie, ktoré podľa svojho obsahu nespĺňa náležitosti návrhu na začatie konania, ak nie je riadne opravené alebo doplnené, súd neprihliada.

Komentár k § 43

1. Každé podanie, ktoré je adresované súdu, musí spĺňať kritériá správnosti, úplnosti a zrozumiteľnosti. Základnou požiadavkou na formu a obsah podania je, aby podanie malo náležitosti predpísané zákonom, ak zákon takéto náležitosti upravuje a vyžaduje. Príkladom sú náležitosti žaloby, návrhu na vydanie predbežného opatrenia, odvolania. Ak podanie nemá predpísané osobitné náležitosti, potom sa jeho správnosť, úplnosť a zrozumiteľnosť posudzuje podľa konkrétnych okolností veci, ktorej sa podanie týka (napr. žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov, návrh na doplnenie dokazovania, späťvzatie žaloby alebo jej časti, návrh na pokračovanie v konaní po jeho prerušení a pod.) a v súlade s minimálnym štandardom náležitostí každého podania tak, ako sú uvedené v § 42 ods. 3. Pri týchto podaniach sa skúma predovšetkým ich úplnosť a zrozumiteľnosť ako vlastností písomného prejavu zameraného na určitý účel v súdnom konaní. Právne kvalifikovaný („perfektný“) návrh na začatie konania a jeho prílohy sú odošle do 60 dní. Lehota začína plynúť od doručenia podania.

2. Zákon na účely poučovania a procesných dôsledkov nerešpektovania poučenia rozlišuje dva základné druhy podaní, a to podanie, ktoré by podľa obsahu mohlo byť návrhom na začatie konania, a podanie, ktoré takým návrhom nie je. Podanie, ktoré by mohlo byť návrhom na začatie konania, je podaním, ktorým sa začína konanie, najčastejšie je to sporové konanie, ale aj konanie v nesporových veciach. Návrhom na začatie konania môžu byť aj iné návrhy na začatie konania, napríklad konanie o obnove, odvolacie konanie (§ 211), dovolacie konanie (§ 243c), správne súdnictvo (§ 246c), ako aj konanie v politickom, volebnom alebo komunálnom súdnictve.

3. Ak sudca alebo vyšší súdny úradník, prípadne justičný čakatel' dôjde k záveru, že podanie je nesprávne, neúplné alebo nezrozumiteľné, uznesením rozhodne o ďalšom postupe podľa toho, či ide o podanie, ktoré by podľa obsahu mohlo byť návrhom na začatie konania, alebo o podanie, ktoré takým návrhom nie je.

VADY PODANIA môžeme rozdeliť podľa toho či sa týkajú

- základných podmienok konania (§ 103) – tieto vady delíme na

- neodstrániiteľné, vedúce k zastaveniu konania [nedostatok právomoci, nedostatok spôsobilosti byť účastníkom konania, litispendencie, res iudicata (§ 104 ods. 1 OSP), nezaplatenie súdneho poplatku (§ 10 ods. 1 zákona SNR č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov)] a

- odstrániteľné [nedostatok príslušnosti (postúpenie veci príslušnému súdu - § 104a, § 105), nedostatok procesnej spôsobilosti účastníka (prijatie zákonného zástupcu, ustanovenie opatrovníka (§ 22, § 23, § 29 a § 29a OSP), nedostatok plnomocenstva (výzva na jeho predloženie

- samotného podania; tieto vady môžu byť – formálne

- obsahové

4. Uznesenie podľa § 43 ods. 1 : Obsahom uznesenia, proti ktorému nemožno podať odvolanie, je výzva účastníkovi, ktorý posudzované podanie urobil, aby podanie opravil alebo doplnil. **Vo výroku uznesenia súd uvedie, ako má účastník podanie opraviť či doplniť. V odôvodnení je potrebné uviesť i to, v čom súd vidí nedostatok podania – čo chýba alebo čo je nesprávne resp. neodpovedajúce zákonu.** Súčasťou výzvy je aj poučenie o spôsobe, rozsahu a potrebe opravy alebo doplnenia a poučenie o následkoch neopravenia alebo nedoplnenia podania. V prípade podania, ktoré by podľa obsahu mohlo byť návrhom na začatie konania, súd musí účastníka poučiť o možnosti odmietnuť také podanie, a pri ostatných podaniach o tom, že bez opravy a doplnenia sa na také podanie neprihliadne. Lehota na opravu a doplnenie nemôže byť kratšia ako desať dní a pretože ide o sudcovskú lehotu, možno ju, spravidla na žiadosť účastníka, predĺžiť bez toho, aby nastali zákonom predpokladané dôsledky.

5. Poučenie o oprave alebo doplnení podania, ktoré by podľa svojho obsahu mohlo byť návrhom na začatie konania, sa v podstate (vychádzame z praktických poznatkov) rozlišuje podľa toho, či ide o

- **spresnenie základného programu konania, ktorý je vyjadrený v žalobnej žiadosti (žalobnom petite), v návrhu na rozhodnutie odvolacieho alebo dovolacieho súdu alebo v inom návrhu na začatie konania podľa Občianskeho súdneho poriadku (konanie o obnove, správne súdnictvo, iný typ verejného súdnictva, atď.),**

- **opravu alebo doplnenie údajov o účastníkoch konania,**

- **splnenie povinnosti tvrdenia a dôkaznej povinnosti alebo**

- **opravu a doplnenie inej náležitosti predpísanej zákonom.**

Ako ukazuje súdna prax, najväčším problémom je oprava alebo doplnenie žalobnej žiadosti (petitu) v sporovom konaní, menej v nesporovej agende, v ktorej sa konanie môže začať len na návrh. Neúplnosť, nezrozumiteľnosť alebo nesprávnosť petitu spravidla zakladá nemožnosť súdu pokračovať v konaní, kým sa návrh neopraví alebo nedoplní. V tejto spojitosti sa vynára otázka, ako podrobne treba účastníka poučovať o náležitostiach

petitu. Prax postupuje rozmanito, od veľmi všeobecného poučenia, podľa ktorého návrh na rozhodnutie vo veci samej nezodpovedá hmotnému právu, až po poučenia, v ktorých súd v rámci poučenia formuluje priamo žalobnú žiadosť alebo iný návrh na rozhodnutie vo veci samej v súlade s odôvodnením návrhu na začatie konania. Rovnému postaveniu účastníkov konania však zodpovedá poučenie o návrhu na rozhodnutie vo veci samej, ktoré bude vychádzať z toho, že petit musí vyjadrovať to, akého práva sa navrhovateľ domáha voči odporcovi a aká povinnosť odporcu zodpovedá tomuto právu navrhovateľa. Východiskom je aj ustanovenie § 80, kde sa uvádzajú návrhy na rozhodnutie vo veci samej, ktoré v súdnej praxi prevládajú, hoci nemožno vylúčiť ani iné žiadosti na rozhodnutie vo veci samej. Poučenie nemôže reagovať na to, že petit neobstojí z hľadiska hmotného práva, ak inak možno na jeho základe konať a rozhodovať, hoci s negatívnym výsledkom pre účastníka konania. Neopravenie alebo nedoplnenie petitu, prípadne nedostatočné rešpektovanie poučenia súdu má za následok nemožnosť v konaní pokračovať. Súd spravidla odmietne návrh bez toho, aby musel opakovať výzvu a poučovať o ďalšej oprave alebo doplnení.

Oprava a doplnenie údajov o účastníkoch, splnenie povinnosti tvrdenia a dôkaznej povinnosti závisia od konkrétnych okolností. Obsah poučenia musí súvisieť s údajmi, ktoré identifikujú účastníkov ako subjekty, t.j. osoby, ktoré majú spôsobilosť na práva a povinnosti, prípadne aj spôsobilosť na právne úkony, čo je osobitne významné pri právnických osobách. Splnenie povinnosti tvrdenia a dôkaznej povinnosti súvisí s náležitosťami podľa § 79 a poučenie o doplnení spočíva v objasnení povahy týchto procesných povinností účastníka. V určitých prípadoch môžu nedostatky a neúplnosti v týchto náležitostiach viesť k nemožnosti súdu pokračovať v konaní a k odmietnutiu návrhu. Pre nedostatok skutkových tvrdení alebo navrhovaných dôkazov podanie spravidla nemožno odmietnuť – tento nedostatok má spravidla za následok neunesenie bremena tvrdenia a dôkazného bremena a vedie k zamietnutiu návrhu.

Úplné a správne označenie účastníka v súlade s § 21 OSP - konanie za právnickú osobu a konanie za štát :

(1) Za právnickú osobu koná

- a) jej štatutárny orgán; ak štatutárny orgán tvorí viacero fyzických osôb, koná za právnickú osobu jeho predseda, prípadne jeho člen, ktorý tým bol poverený,
- b) jej zamestnanec (člen), ktorý tým bol poverený štatutárnym orgánom,
- c) vedúci jej odštepného závodu alebo vedúci jej inej organizačnej zložky, o ktorých zákon ustanovuje, že sa zapisujú do obchodného registra, ak ide o veci týkajúce sa tohto závodu alebo zložky, alebo
- d) jej prokurista, ak podľa udelenej prokúry môže samostatne konať.

(2) Ustanovenie odseku 1 sa nepoužije, ak tento zákon alebo osobitný zákon ustanovuje, že za právnickú osobu konajú iné osoby.

(3) Za právnickú osobu nemôže konať ten, koho záujmy sú v rozpore so záujmami právnickej osoby.

(4) Za štát pred súdom koná štátny orgán v rozsahu pôsobnosti ustanovenej osobitnými predpismi a ten, koho zákon splnomocňuje na zastupovanie štátu pred súdom. Na konanie štátneho orgánu a toho, koho

zákon splnomocňuje na zastupovanie pred súdom sa vzťahujú ustanovenia odseku 1 písm. a) a b), ods. 2 a 3.

(5) Každý, kto koná za právnickú osobu, štátny orgán alebo štát, musí svoje oprávnenie preukázať, ak takéto oprávnenie nevyplýva z obchodného registra alebo iného verejného registra, alebo, ak takéto oprávnenie nie je známe súdu z jeho činnosti.“.

Komentár: Ustanovenie § 21 ods. 2 o zastupovaní štátu výlučne štátnym orgánom je dnes už prekonané, napríklad ustanovením § 34 ods. 14 zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, obvodných pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách, podľa ktorého štát v taxatívne vypočítaných pozemkových veciach zastupuje Slovenský pozemkový fond. Označovanie štátu a jeho zastupovanie v návrhoch na začatie konania robí v aplikačnej praxi problémy a sudy nepostupujú jednotne, či už v otázke posudzovania vecnej legitímácie alebo v otázke splnenia procesných podmienok konania (procesnoprávna spôsobilosť, zastupovanie). Niektoré rezorty v snahe umožniť vybraným právnickým osobám zastupovanie štátu aj pred súdom upravili v osobitných právnych predpisoch oprávnenie takejto osoby zastupovať štát. V praxi sa však ukázalo, že nie vždy je predstava takejto právnickej osoby o rozsahu pôsobnosti zastupovať štát súladná so závermi v aplikačnej praxi súdov. Napríklad podľa § 34 ods. 14 zákona č. 330/1991 Zb. **Slovenský pozemkový fond** zastupuje v konaniach pred súdom štát vo vlastníctve štátu. Na rozdiel od Slovenského pozemkového fondu vo veci jeho žaloby o určenie vlastníckeho práva pre štát však sudy dospeli k záveru, že na takéto zastupovanie Slovenský pozemkový fond nie je oprávnený a oprávnenie zastupovať štát pred súdom má iba vtedy, keď je nesporná existencia vlastníckeho práva štátu.

Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 23. 11. 2004, č. 1 Cdo 203/2004: „Oprávnenie zastupovať štát pred súdom v zmysle § 34 ods. 14 zákona č. 330/1991 Zb. v znení neskorších predpisov prináleží Slovenskému pozemkovému fondu, len keď je nesporná existencia vlastníckeho práva štátu k nehnuteľnosti“.

V otázke zastupovania štátu nová právna úprava reaguje na požiadavky jednotlivých rezortov umožniť zastupovanie štátu flexibilnejším spôsobom nielen štátnym orgánom, ale aj inými právnickými osobami (štátne fondy, štátne rozpočtové organizácie, štátne príspevkové organizácie, štátne podniky alebo iné právnické osoby); ministerstvá sú rovnako právnické osoby (§ 35 ods. 1 zákona č. 575/2001 Z. z. organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy).

Právna úprava od 1. 7. 2007 umožňuje jednotlivým rezortom upraviť v osobitných právnych predpisoch rozsah pôsobnosti rôznym organizačným zložkám štátu zastupovať štát v súdnom konaní „ex lege“.

Bude vecou aj kvality jednotlivých ustanovení právnych predpisov, či budú v otázke rozsahu takejto pôsobnosti pripúšťať rôzne výklady. Ak chce mať Slovenský pozemkový fond istotu, že ho budú sudy akceptovať ako zástupcu štátu aj v sporoch o vlastnícke právo štátu k pozemkom, vhodnejšia by bola právna úprava v § 34 ods. 14 zákona č. 330/1991 Zb., podľa ktorej by mal oprávnenie zastupovať štát okrem iného aj vo veciach nehnuteľností vo vlastníctve štátu vrátane vecí, keď je vlastníctvo štátu sporné.

Vzhľadom na to, že ide o zastupovanie štátu, označenie štátu ako účastníka konania by malo byť doplnené o zastupujúcu právnickú osobu napríklad: žalobca: Slovenská republika zastúpená ministerstvom ... Neakceptovať nie je možné ani spojenie: *Slovenská republika – Slovenský pozemkový fond*. Bez toho, aby bol označený skutočný účastník konania, ktorým je štát – Slovenská republika, označenie účastníka by nebolo správne. Rovnako nie je správne, ak je označený iba štát – *Slovenská republika* a nie je uvedená osoba, ktorá zastupuje štát. Je vhodné v návrhu na začatie konania označiť aj osobitný právny predpis, ktorý oprávňuje konkrétnu právnickú osobu na zastupovanie štátu v súdnom konaní. Spravidla pôjde o zákon č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu. Ak v súdnom konaní pôjde o majetok štátu vo verejnoprospešnej a nepodnikateľskej sfére, podľa tohto zákona bude možné určiť aj príslušnú zložku štátu, a to a) štátna rozpočtová organizácia a štátna príspevková organizácia,

- b) štátny fond,
- c) verejnoprávna inštitúcia, ak na základe zákona spravuje majetok štátu,
- d) iná právnická osoba, ak na základe zákona spravuje majetok štátu.

Správa majetku štátu je súhrn oprávnení a povinností správcu k tej časti majetku štátu, ktorý mu štát zveril do správy vrátane oprávnenia využívať všetky právne prostriedky na jeho ochranu (§ 3 ods. 1, 2 zákona č. 278/1993 Z. z.), napríklad podanie reivindikačnej žaloby, žaloby na určenie vlastníckeho práva.

Tým, že správca nekoná vo vlastnom mene, ale v mene štátu (§ 2 ods. 2 posledná veta cit. zákona), vecnú legitímáciu má štát. V tomto spočíva právny základ vyššie uvedeného označovania štátu v súdnom konaní („*Slovenská republika zastúpená.....*“) Vecná legitímácia vyplýva z hmotného práva a znamená stav, že niekto je nositeľom práva vyplývajúceho z právneho predpisu (aktívna legitímácia), alebo je nositeľom a povinnosťou (pasívna legitímácia). Len označenie správcu za stavu, že vecne legitimovanou osobou je štát, by mohlo mať za následok aj zamietnutie žaloby pre nedostatok vecnej legitímácie. Ak by išlo o majetok štátu, ktorý nie je v správe žiadneho správcu, takýto majetok spravuje krajský úrad (§ 5 ods. 1 cit. zákona), ktorý v súdnom konaní zastupuje štát. Ak by došlo k zrušeniu krajských úradov bude významné určenie prechodu tejto kompetencie zo zrušených krajských úradov na iné štátne orgány.

Samotné hospodárenie s majetkom štátu (predaj, nájom, výpožička, starostlivosť o majetok a pod.) zabezpečuje každý správca takéhoto majetku. Túto činnosť zabezpečuje každá zložka štátu, pričom ani nemusí byť orgánom štátnej správy. Od správy majetku štátu, ktorej súčasťou je aj konanie v mene štátu pred súdom, je potrebné odlišovať zabezpečovanie výkonu štátnej správy vo veciach správy majetku štátu vo verejnoprospešnej a nepodnikateľskej sfére Ministerstvom financií Slovenskej republiky /§ 7 ods. 2 písm. b) in fine zákona č. 575/2001 Z. z./ Ministerstvo financií Slovenskej republiky je podľa § 7 ods. 2 písm. b) citovaného zákona ústredným orgánom štátnej správy v danej oblasti, z čoho vyplýva že v tejto oblasti zabezpečuje koncepcie, stratégie, prípravu legislatívy, metodické usmerňovanie a iné činnosti. V rámci výkonu štátnej správy má taktiež schvaľovacie a kontrolné právomoci v tejto oblasti.

Od konania v mene štátu niektorou zložkou štátu na súde podľa § 21 ods. 1 treba odlišovať stav, keď nie štát, ale priamo zložka podľa osobitného predpisu je účastníkom konania.

V uvedených prípadoch bude vecne legitimovanou osobou a účastníkom konania samotná zložka štátu. Označenie štátu popri zložke štátu v týchto prípadoch (napríklad SR – štátny podnik .....) je nadbytočné. Odmietnutiu spravodlivosti (denegatio iustitiae) by sa však rovnal stav, ak by súd z takéhoto nadbytočného označenia štátu popri vecne legitimovanej právnickej osobe – príslušnej zložke štátu, žalobu zamietol (pre nedostatok vecnej legitímácie). Už vôbec neprichádza do úvahy pri takomto nadbytočnom označení štátu zastavenie konania pre nedostatok procesných podmienok konania. Súdu nemôže robiť problém takéto nadbytočné označenie štátu, pretože toto možno považovať za odstrániteľný nedostatok podania účastníka konania. O to viac to platí, keď samotná aplikačná prax v otázke „známej pomlčky“ – pomlčka pri označovaní zložiek štátu v spojení so samotným označením štátu privodila opatrnícke postupy účastníkov konania pri označovaní zložiek štátu.

V praxi takto napríklad pretrváva nejednotnosť označovania štátneho podniku. Podľa § 6 ods. 1 zákona 111/1990 Zb. o štátnom podniku „*veci, s ktorými podnik hospodári sú v štátnom vlastníctve.*“ To mnohokrát evokuje v účastníkoch konania uvádzať pri označovaní štátneho podniku aj štát, napríklad „SR – LESY Slovenskej republiky, štátny podnik.“ To však je nadbytočné, pretože podľa § 5 ods. 1 zákona o štátnom podniku „*podnik je právnickou osobou; vystupuje v právnych vzťahoch vo svojom mene a nesie zodpovednosť vyplývajúcu z týchto vzťahov.*“ Tu je vidno rozdiel oproti správe majetku štátu, kedy správca vykonáva právne úkony v mene štátu. Ak však predmetom konania v právnej veci štátneho podniku je určenie vlastníckeho práva (§ 80 písm. c) OSP), v súlade s § 6 ods. 1 posledná veta zákona č. 111/1990 Zb. sa za vlastníka určuje štát, nie štátny podnik, napríklad výrokom „*súd určuje, že Slovenská republika je vlastníkom nehnuteľností.....*“ (Pre porovnanie vid' uznesenie NS ČR zo dňa 27.2.2006 sp. zn. 22 Cdo. 2913/2005 Soudní rozhledy č. 7/2006 str. 253). Štát sa považuje za právnickú osobu, ak je účastníkom občianskoprávných vzťahov (§ 21 Obč. zák.). Ak je však

účastníkom občianskoprávneho vzťahu zložka štátu, napríklad štátny podnik, štát nenadobúda postavenie právnickej osoby a označenie štát popri zložke štátu, tak nemôže viesť k záveru o nesprávnej vecnej legitímácii. Aj tým by chcel predkladateľ usmerniť postup súdov, tak aby bez ďalšieho konali s príslušnou zložkou štátu a nebrali zreteľ na nadbytočné označenie štátu, pretože akékoľvek posúvanie medzi jednotlivými súdnymi inštanciami o otázke správnosti označenia účastníka konania bez vecného riešenia veci nie je súladné s článkom 6 Európskeho dohovoru.

Od 1.7. 2007 právna úprava počítá aj s prípadom, ak by podľa osobitného predpisu mal konať štátny orgán, ktorý nie je právnickou osobou (napr. obvodný úrad ako preddavková organizácia). Práve preto popri právnickej osobe zostalo oprávnenie zastupovať štát aj štátnemu orgánu. Každý štátny orgán je rozpočtovou organizáciou a každá rozpočtová organizácia má postavenie právnickej osoby. (porov. § 21 ods. 1 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Táto zásada je prelomená len vo vzťahu k tzv. preddavkovým organizáciám, ktoré nemajú status právnickej osoby, ale ktoré môžu za štát konať. Zriaďovateľ určí, ktoré vnútorné organizačné jednotky v rámci rozpočtovej organizácie v jeho pôsobnosti budú hospodáriť iba so zvereným preddavkom ako preddavkové organizácie. Napríklad ide o daňové úrady, colné úrady, obvodné úrady. V niektorých prípadoch zákon umožňuje takýmto preddavkovým organizáciám konať vo veciach týkajúcich sa štátu, napríklad daňové úrady majú spôsobilosť byť účastníkmi súdneho konania a samostatne konať pred súdom v rámci svojej pôsobnosti (§ 4 ods. 4 zákona č. 150/2001 Z. z. o daňových orgánoch). Za Slovenskú republiku teda v rámci pôsobnosti daňových úradov vystupujú pred súdom daňové úrady, aj keď nemajú status právnickej osoby. Nevystupujú však samostatne len v spojení so štátom napríklad s označením „Slovenská republika – daňový úrad.....“

Od zastupovania štátu tiež treba odlišovať stav, keď žalovaným je štátny orgán podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku.

Ak však za právnickú osobu alebo štát súčasne môže konať viac zamestnancov, podľa § 21 môže ako splnomocnenec konať v tej istej veci len jedna osoba (tretia veta ustanovenia); okrem iného je tu aj rozdiel v spôsobe preukazovania oprávnenia konať za účastníka podľa § 21 a § 24 a v spôsobe doručovania písomností. Účasť splnomocnenca zásadne nezbavuje účastníka procesných práv a povinností (napr. § 44 ods. 1, § 120 ods. 2, § 123, 131).

Novela OSP účinná od 15.10.2008 vyprecizovala úpravu konania za právnickú osobu a za štát v konaní pred súdom tak, že ak údaje o štatutárnom zástupcovi vyplývajú z obchodného registra, nie je potrebné súdu predkladať osobitne výpis z obchodného registra na preukázanie oprávnenia konať za právnickú osobu. To isté platí, aj pokiaľ ide o inú právnickú osobu zapísanú v inom ako obchodnom registri napr. pozemkové spoločenstvo.

Oprava alebo doplnenie ostatných náležitostí spravidla nemá spojitosť s možnosťou súdu efektívne konať a rozhodovať o veci samej. Preto takéto úkony sa môžu urobiť v rámci prípravy pojednávania (§ 114) alebo na prvom pojednávaní alebo aj pri inom úkone súdu vykonávanom v súčinnosti s účastníkmi.

6. Na záver o odmietnutí podania, ktoré by podľa obsahu mohlo byť návrhom na začatie konania, musia byť súčasne splnené viaceré predpoklady, t.j. výzva súdu, náležité poučenie, uplynutie ustanovenej lehoty na opravu alebo doplnenie, pasivita alebo chybný postup účastníka pri realizácii poučenia a záver o tom, že výsledkom je nemožnosť súdu pokračovať v konaní. Proti uzneseniu je prípustné odvolanie. Ak bolo podanie doplnené alebo opravené v celom rozsahu v súlade s uznesením, ktoré obsahovalo výzvu a poučenie najneskôr do uplynutia lehoty na podanie odvolania proti uzneseniu o odmietnutí podania, o odvolaní proti tomuto uzneseniu môže podľa § 210a rozhodnúť autoremedúrou

súd, ktorý ho vydal. Ak má súd názor, že nie je dôvod vyhovieť takému odvolaniu, predloží vec odvolaciemu súdu.

7. Na iné podanie, ktoré podľa svojho obsahu nespĺňa náležitosti návrhu na začatie konania, ak nie je riadne opravené alebo doplnené, súd neprihliada. Z toho vyplýva, že zákonom vytvorená fikcia dovoľuje súdu ďalej konať a rozhodovať bez ohľadu na to, aké účinky by malo také podanie, ak by sa opravilo alebo doplnilo, a to až do okamihu, v ktorom sa účastník dokáže vyrovnáť s opravou alebo doplnením takého podania.

KOHO a O ČEM POUČOVAT?

(Winterová, A. Právní praxe č. 1/1995)

Poznámka prvá: **O čem a s jakými následky poučovat**

Zde jde především o otázku, zda a kdy může být nedostatek poučení kvalifikován jako vada, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí a je tedy důvodem ke zrušení rozhodnutí v opravném řízení.

Obecná poučovací povinnost, uložená soudům v § 5 OSŘ, je doplněna speciální poučovací povinností v ustanoveních § 43 odst. 1, § 49 odst. 2, § 50, § 52 odst. 1, § 126 odst. 2, § 131, § 157 odst. 1, § 169 odst. 1, dále § 175i, § 175n, § 183 odst. 2, § 272 odst. 2 a § 294 odst. 3.

Domnívám se, že pouze nesplnění některé této speciální poučovací povinnosti soudu může mít procesněprávní následky, zatímco ustanovení § 5 je základním ustanovením, které samo o sobě normativní význam nemá. Jinak řečeno, v občanském soudním řízení má soudce procesní povinnost účastníky poučit (s právními následky, jestliže tak neučiní) pouze tam, kde to je speciálním ustanovením uloženo. Z ustanovení § 5 neplyne procesní povinnost (a tedy ani procesní nárok účastníka, aby byl poučen). Nelze tedy ani pouze o § 5 opírat závěr, že řízení trpělo vadou, jestliže účastník nebyl soudem poučen, aniž by šlo o nedostatek poučení speciálně soudu uloženého.

To však samo současné problémy neřeší. Problém je, podle mého soudu jediný, a to je poučení o nesprávnosti nebo neúplnosti podání podle § 43 OSŘ.

Prakticky půjde o náležitosti a obsah žaloby a tedy o otázku, kam až jde povinnost soudu poučovat žalobce o nedostatcích a vadách žaloby. Vodítkem zde je ustanovení § 43 odst. 2. Žaloba má mít takové náležitosti, aby mohla být podkladem pro jednání ve věci a řízení nemuselo být zastaveno pro takový nedostatek, který tomu brání.

Souhlasím, že není věcí soudu, aby poučoval žalobce o hmotném právu a tedy ani v otázce věcné legitimace, čili v otázce koho má žalovat. Naproti tomu mám zato, že má soud žalobce poučit nejen ve věci správného označení účastníků, ale i tehdy, je-li žalován někdo, kdo nemá způsobilost být účastníkem řízení. Vede mne k tomu úvaha, že

způsobilost být účastníkem řízení je procesní podmínkou, kterou soud zkoumá z úřední povinnosti a jejíž nedostatek vede rovněž k zastavení řízení.

Z nedostatků a vad žalob přicházejí asi ještě v úvahu nedostatky a vady žalobního petitu. Oproti předchozímu případu zde asi nepůjde o takový nedostatek, pro který nelze v řízení pokračovat, ledaže by jakýkoli petit vůbec chyběl.

Poznámka druhá: **Koho poučovat?**

Účastníku je třeba dát takové poučení, jaké odpovídá jeho úrovni.

Naproti tomu si nemyslím, že by soud měl poučovat právně zastoupeného účastníka, protože jeho zmocněnec jej má sám o procesních právech a povinnostech informovat. Mezi zmocnitelem a zmocněncem nejde přece o nějaký volný, právem neregulovaný vztah, ale jde o vztah právní, který má své právní důsledky.

Tím méně by měl soud poučovat samotného zmocněnce.

Zdá se, že v tomto směru současná soudní praxe dostatečně nerozlišuje. Tím, podle mého soudu, popírá celý smysl jak poučovací povinnosti, tak i právního zastoupení v řízení před soudy.

Závěrem: Naznačená diferenciacie v poučování účastníků není nic neobvyklého. Stejným přístupem byla vedena právní úprava v ČR (srov. § 432) a, co je zajímavé, i nejnovější novelizace OSŘ přijatá na Slovensku (srov. § 5 OSŘ ve znění zák. č. 46/1994 Zb. zákonov SR), kterou se poučování soudem omezuje na účastníky právně nezastoupené (nezastoupené advokátem či komerčním právníkem).

JUDIKATÚRA

Poučovací povinnost soudu a konkrétnost poučení

Soud splní poučovací povinnost uloženou mu v § 43 odst. 1 OSŘ jen v případě, že účastníka konkrétně poučí, jak je třeba opravu provést.

§ 43 odst. 1 OSŘ - Usnesení ze dne 19. 2. 2008, sp. zn. [22 Cdo 4542/2007](#)

Poučovací povinnost soudu a konkrétnost poučení. Vázanost soudu návrhem žalobce na znění výroku rozhodnutí

1. Soud splní poučovací povinnost uloženou mu v § 43 odst. 1 OSŘ jen v případě, že účastníka konkrétně poučí, jak je třeba opravu provést.

2. Pouze soud rozhoduje, jak bude formulován výrok jeho rozhodnutí; případným návrhem žalobce na znění výroku rozhodnutí přitom není vázán. Při formulaci výroku rozhodnutí soud musí dbát, aby vyjadřoval (z obsahového hlediska) to, čeho se žalobce žalobou skutečně domáhal.

§ 43 odst. 1, § 79 odst. 1 OSŘ - Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 2. 2008, sp. zn. 22 Cdo 4542/2007

K náležitostem výzvy k odstranění vad podání

Výzva k odstranění vad podání musí obsahovat též údaje o tom, v čem je podání nesprávné či neúplné, a poučení, jak má být opraveno nebo doplněno.

§ 43 odst. 1 OSŘ ve znění před novelou [30/2000 Sb.](#) - vady podání, poučovací povinnost soudu - Rozsudek ze dne 23. ledna 2002, sp. zn. 20 Cdo 719/2000

Nevhodný způsob ochrany hmotného práva a poučovací povinnost soudu

Jestliže žalobce zastoupený advokátem zvolil nevhodný způsob ochrany svého práva (požadoval určení, že mu svědčí právo společného jmění manželů k věci, ačkoliv podle hmotného práva jde o nárok z podílového spoluvlastnictví), nejde o vadu podání, kterou by bylo možno odstranit postupem podle § 43 OSŘ.

§ 43 odst. 1 OSŘ – Rozsudek ze dne 9. 5. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2925, 2926/2005

Opožděný postup soudu při odstraňování vad podání jako porušení práva na projednání věci bez zbytečných průtahů

Soud je povinen postupovat podle § 43 odst. 1 OSŘ neprodleně po doručení podání; postup podle § 43 odst. 1, 2 OSŘ po několika letech po doručení podání je porušením práva účastníka na projednání věci bez zbytečných průtahů.

§ 43 odst. 1, 2 OSŘ, čl. 36 odst. 1 Listiny základních práva a svobod, vady návrhu na zahájení řízení, poučovací povinnost soudu, právo na soudní ochranu - Usnesení ze dne 4. 6. 2008, sp. zn. 28 Cdo 1540/2008

Žaloba na určení, že právo je promlčené a poučovací povinnost soudu

Žaloba na určení, že právo odpovídající věcnému břemeni je promlčené, jako žaloba na určení právní skutečnosti nesplňuje předpoklady žaloby na určení podle § 80 písm. c) OSŘ. Jestliže měl žalobce za to, že má naléhavý právní zájem na požadovaném určení, bylo povinností soudu poučit jej o rozporu mezi žalobním tvrzením a žalobním návrhem a vést jej k jeho odstranění. Pokud tak neučinil, zatížil řízení vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí.

§ 43 odst. 1, § 80 písm. c), § 241a odst. 2 písm. a) OSŘ - Rozsudek ze dne 29. 1. 2008, sp. zn. [22 Cdo 828/2006](#)

K chybnému označení účastníka v žalobě

1. Není-li vadné označení účastníka řízení v žalobě do té míry odlišné od jeho správného (přesného) názvu či jména, aby mohlo dojít k záměně s jiným subjektem téhož nebo obdobného názvu (jména), nelze takového účastníka z hlediska procesního posuzovat jako osobu neexistující. V takovém případě musí soud postupovat podle § 43 OSŘ.

§ 79 odst. 1 OSŘ - žaloba, účastníci řízení, § 43 odst. 1 OSŘ - vady návrhu na zahájení řízení, poučovací povinnost soudu - Rozsudek ze dne 5. února 2002, sp. zn. 22 Cdo 2534/2000

_____ Poučovací povinnosť súdu je obmedzená na poučenie účastníkov o ich procesných právach a povinnostiach (procesných úkonoch, ktoré môžu vykonať, ich dôsledkoch a procesnom postupe). Zo žiadnych ustanovení Občianskeho súdneho poriadku nemožno vyvodit' povinnosť súdu poučit' žalobcu o tom, že žalovaný nie je v spore pasívne legitimovaný, nebolo by to poučením o

procesných právach a povinnostiach ale poučením o hmotnom práve, ktoré súd nie je povinný ani oprávnený poskytnúť –

Vada konania uvedená v § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku sa musí týkať iba účastníka konania, t.j. toho, kto v konaní vystupoval ako žalobca a žalovaný alebo toho, ktorého zákon za účastníka označuje.

V sporových konaniach, ktoré môžu začať iba na základe návrhu, nemožno za účastníka konania považovať toho, kto nebol žalobcom v žalobe označený ako žalovaný, a to ani v prípade, že sa ho vec inak týka.

Nesprávne určenie okruhu účastníkov v sporovom konaní nemôže súd odstrániť z úradnej povinnosti a nemôže o tomto nedostatku žalobcu poučiť v zmysle § 5 Občianskeho súdneho poriadku. Takýmto postupom súd neodníme žalobcovi možnosť pred súdom konať [§ 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku].

Pokiaľ žalobca nesprávne určí okruh účastníkov na strane žalovanej, súd nemá v zmysle § 5 O.s.p. povinnosť žalobcu o tomto nedostatku poučiť, keďže nejde o poučenie o procesných právach a povinnostiach účastníkov alebo by išlo o poučenie hmotnoprávne. Poučenie žalobcu o tom, koho by podľa hmotného práva mal žalovať totiž presahuje poučovaciu povinnosť súdu podľa § 5 O.s.p. a je v rozpore so zásadou rovnosti účastníkov konania. Je bezvýznamné, že podľa hmotného práva by právo malo byť uplatnené proti niekomu inému než proti označenému žalovanému. V tomto prípade ide totiž už o otázku tzv. vecnej legitímácie (aktívnej - ak sa týka žalobcu, pasívnej - ak sa týka žalovaného), ktorá je predmetom dokazovania a ktorej nedostatok je dôvodom pre zamietnutie žaloby.

Pravomoc soudu ve sporech o určení průběhu hranice mezi pozemky

Žalobní návrh a poučovací povinnost soudu ve sporech o určení průběhu hranice mezi pozemky

Rozhodování ve sporu o průběhu objektivně zjistitelné hranice mezi pozemky je v pravomoci soudu.

Žalobní návrh ve sporu o průběhu objektivně zjistitelné hranice mezi pozemky je třeba formulovat tak, že jde o určení vlastnictví, příp. o vyklizení, přesně určené části pozemku.

Jestliže se žalobce domáhá určení průběhu hranice mezi pozemky, musí soud žalobce poučit o nutnosti upravit žalobní návrh tak, aby odpovídal § 126 odst. 1 občanského zákoníku, příp. žalobě na určení vlastnictví. Pokud soud žalobce o nutnosti žalobu upravit nepoučí a o návrhu věcně rozhodne, jde o vadu řízení, která však nemá za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

§ 7 odst. 1 OSŘ – pravomoc soudu, § 43 OSŘ – vady návrhu na zahájení řízení, poučovací povinnost soudu, § 80 písm. c) OSŘ – žaloba určovací, § 126 odst. 1 ObčZ – ochrana vlastnictví - Usnesení ze dne 29. července 2004, sp. zn. [22 Cdo 2035/2003](#)

Vada žaloby a poučovací povinnost soudu. Obsah rozsudku nahrazujícího prohlášení vůle

1. Má-li být rozsudkem soudu nahrazeno prohlášení vůle některého z účastníků smlouvy o koupi nemovitosti, musí být obsah této smlouvy uveden ve výroku rozsudku, popřípadě musí být ve výroku rozsudku uveden odkaz na obsah připojeného písemného vyhotovení kupní smlouvy, která se tak stává součástí výroku rozsudku.

§ 161 odst. 3 OSŘ - rozsudek

2. Jestliže žalobce v žalobním návrhu, jímž se domáhá nahrazení projevu vůle žalovaného tak, aby s ním uzavřel určitou smlouvu s uvedením jejich základních náležitostí, avšak neuvede její znění ani neodkáže na připojené vyhotovení této smlouvy, nelze žalobu z důvodu vadné formulace žalobního návrhu zamítnout, pokud žalobce nebyl o nesprávnosti návrhu poučen.

§ 43 odst. 1 OSŘ ve znění před novelou č. [30/2000 Sb.](#) - poučovací povinnost soudu, vady návrhu na zahájení řízení, § 161 odst. 3 OSŘ – rozsudek - Rozsudek ze dne 18. září 2001, sp. zn. 22 Cdo 2760/99

Poučení o právu na ustanovení zástupce

Poučení o možnosti uplatnit právo na ustanovení zástupce podle § 30 odst. 1 OSŘ by soud měl poskytnout každému účastníku, u nějž přichází v úvahu osvobození od soudních poplatků podle § 138 OSŘ. Vlastní posuzování, zda uvedené předpoklady jsou opravdu naplněny, včetně otázky, zda nejde o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva, soud posoudí až v případě, že účastník skutečně o ustanovení zástupce požádá.

§ 30 odst. 1 OSŘ – poučovací povinnost soudu, ustanovení zástupce - Usnesení ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. [22 Cdo 2249/2005](#)

Poučení účastníka o povinnosti označit důkazy

Poučení účastníka o povinnosti označit důkazy musí mít konkrétní obsah. Soud v rámci poučení účastníku sdělí, že k určité skutečnosti, kterou tvrdil, nenabídl důkaz, resp. že se nevyslovil k tomu, proč tak neučinil.

§ 118a odst. 1 OSŘ – poučovací povinnost soudu - Rozsudek ze dne 19. 4. 2006, sp. zn. [30 Cdo 350/2006](#)

Poučení o důkazní povinnosti

Tvrdil-li účastník řízení rozhodné skutečnosti, avšak důkazní povinnost ve vztahu k nim nesplnil, je soud povinen, je-li to třeba, takového účastníka o důkazní povinnosti poučit.

§ 5 OSŘ - poučovací povinnost soudu - Rozsudek ze dne 14. března 2001, sp. zn. 26 Cdo 654/2000

Důsledky nesplnění povinnosti tvrzení Poučení soudu o povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní

1. Následkem nesplnění procesní povinnosti tvrdit skutečnosti, z jejichž existence účastník řízení vyvozuje pro sebe příznivé právní důsledky, je pro něj nepříznivé rozhodnutí.

§ 120 odst. 1, 3 OSŘ - povinnost tvrzení

2. O povinnosti tvrzení a na ni navazující povinnosti důkazní je soud povinen, je-li to třeba, účastníka řízení poučit.

§ 5 OSŘ - poučovací povinnost soudu - Rozsudek ze dne 30. května 2002, sp. zn. 22 Cdo 1418/2000

Zásada předvídatelnosti rozhodnutí

Občanský soudní řád stojí nyní na zásadě předvídatelnosti rozhodnutí, která ukládá soudu zpřístupnit účastníkům právní kvalifikaci skutku konkrétním poučením o důkazní povinnosti, jestliže průběh řízení nasvědčuje tomu, že účastníkův právní názor je jiný než názor soudu.

§ 118a OSŘ – poučovací povinnost soudu - Rozsudek ze dne 15. 9. 2005, sp. zn. 30 Cdo 749/2005

Překvapivé rozhodnutí v důsledku nedostatku poučení odvolacím soudem podle § 118a odst. 2 OSŘ

Potvrdil-li odvolací soud zamítavý rozsudek soudu prvního stupně – bez toho, že by jakkoli poučil žalobce a že by se zabýval věcnou stránkou sporu – jen proto, že žaloba měla znít nikoli na uložení povinnosti převést pozemky, ale na uložení povinnosti předložit žalobci návrh smlouvy o převodu pozemků, pak v rozporu s § 118a odst. 2 OSŘ vydal tzv. překvapivé rozhodnutí; tím byla porušena i zásada dvojinstančnosti řízení.

§ 118a odst. 2 OSŘ – poučovací povinnost soudu, § 241a odst. 2 písm. a) OSŘ – dovolací důvody - Rozsudek ze dne 28. 3. 2006, sp. zn. 28 Cdo 2838/2005

Splnění poučovací povinnosti soudem jako podmínka pro závěr o neunesení důkazního břemene

Soud prvního stupně může své rozhodnutí založit na závěru, že účastník přítomný při soudním jednání neunesl důkazní břemeno, jen tehdy, jestliže takovému účastníku předtím bezvýsledně poskytl poučení podle § 118a odst. 3 OSŘ.

§ 101 odst. 1 OSŘ – důkazní břemeno, § 118a odst. 3 OSŘ – poučovací povinnost soudu - Rozsudek ze dne 27. 7. 2005, sp. zn. 29 Odo 1069/2003

C 3827 (Nejvyšší soud) Splnění poučovací povinnosti soudem jako podmínka pro závěr o neunesení důkazního břemene

Soud prvního stupně může své rozhodnutí založit na závěru, že účastník přítomný při soudním jednání neunesl důkazní břemeno, jen tehdy, jestliže takovému účastníku předtím bezvýsledně poskytl poučení podle § 118a odst. 3 OSŘ.

C 2612 (Nejvyšší soud) K poučovací povinnosti soudu při jednání za situace, kdy účastník dosud nenavrhl důkazy potřebné k prokázání svých sporných tvrzení, pokud tato skutečnost vyjde najevo až v odvolacím řízení

Nebylo-li účastníku poskytnuto potřebné poučení o tom, že dosud nenavrhl důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, ačkoliv se tak mělo z objektivního hlediska stát, je řízení před soudem prvního stupně z tohoto důvodu vždy postiženo vadou.

C 3224 (Nejvyšší soud) K absenci poučení podle § 118a OSŘ

Nebylo-li účastníku poskytnuto poučení ve smyslu § 118a OSŘ, ač se tak mělo z objektivního hlediska stát, je řízení postiženo vadou, která mohla mít za následek

nesprávné rozhodnutí ve věci, a to i tehdy, měla-li absence takového poučení původ v jiném právním posouzení věci.

C 2610 (Nejvyšší soud) K nesplnění poučovací povinnosti podle § 118a OSŘ

Nebylo-li účastníku poskytnuto potřebné poučení ve smyslu § 118a OSŘ, ačkoliv se tak mělo z objektivního hlediska stát, je řízení před soudem prvního stupně z tohoto důvodu vždy postiženo vadou; to platí i tehdy, jestliže poznatky o tom vyšly najevo až v odvolacím řízení.

C 2611 (Nejvyšší soud) K poučení při odlišném náhledu soudce na právní kvalifikaci uplatněného nároku

Soud je povinen žalobce vyzvat, aby doplnil vylíčení rozhodných skutečností, a poučit jej o způsobu doplnění i o následcích nesplnění výzvy, jestliže je toho pro odlišný náhled soudce na právní kvalifikaci uplatněného nároku zapotřebí; není však povinen poučit jej též o tom, že může uplatnit obdobný či zcela jiný nárok, než který v žalobě skutkově vymezil.

C 2428 (Nejvyšší soud) Poučení o povinnosti tvrzení, jestliže soud prvního stupně zaujal chybný právní názor

Musí-li soud prvního stupně účastníky poučit o povinnosti tvrzení, pak jim musí poskytnout poučení z pohledu správného právního názoru, podle něhož má být věc rozhodnuta. Zaujme-li soud prvního stupně chybný právní názor a projeví-li se to v nesplnění jeho poučovací povinnosti, jde o vadu řízení, k níž musí odvolací soud přihlídnout a která musí mít za následek zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.

C 4444 (Nejvyšší soud) Nesplnění poučovací povinnosti podle § 118a OSŘ jako důvod mimořádného opravného prostředku

Nesplnění poučovací povinnosti podle § 118a odst. 1 nebo 2 OSŘ nepředstavuje nesprávný postup soudu, kterým byla účastníku odňata možnost jednat před soudem; jedná se o vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

JUDIKATÚRA NS SR : Odstraňovanie väd podania § 43 ods. 2 O.s.p.

„ Za odňatie možnosti konať pred súdom podľa § 237 písm. f/ O.s.p. treba považovať aj odmietnutie celého podania, ktoré by mohlo byť podľa obsahu návrhom na začatie konania (§ 43 ods.2 O.s.p.), hoci nedostatok tohto podania sa týka len jedného z viacerých odporcov.“

(Uznesenie NS SR z 31.januára 20.januára 2011, sp.zn. 7 Cdo 10/2010).

„Ak súd nepokračoval v konaní s právnym nástupcom zaniknutej právnickej osoby (§ 107 ods.4 O.s.p.),odňal mu možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O. s.p.“.

(Uznesenie NS SR zo 16. marca 2011 sp. zn. 1 Cdo 87/2010).

Účastníkom tej časti konania, v ktorej sa rozhoduje o pripustení alebo nepripustení zastúpenia (§ 27 ods. 1,2 O.s.p.), je iba fyzická osoba, ktorá má zastupovať účastníka konania a účastník konania, ktorého má zastupovať. Procesných pomerov iných účastníkov konania sa rozhodnutie súdu o pripustení alebo nepripustení zastúpenia netýka, neprislúcha im ani právo podať proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok.

(Uznesenie NS SR zo 16. decembra 2010 sp. zn. 6 Cdo 247/ 2009).

Ak vezme navrhovateľ späť návrh na začatie konania o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, má odporca vždy právo vyjadriť sa k späťvzatiu tohto návrhu.

(Uznesenie NS SR z 29.apríla 2009 sp.zn. 2 Cdo 52/2008).